

10040

1379 oktober 6

Peterskyrkan i Rom

Biskop Hartlev (Hartlevsson) i Västerås inger suppliker till påven (Urban VI).

Den första suppliken gäller (...) års och lika många fyrtiodagarsperioders avlat för dem som besöker Västerås domkyrka på de festdagar som vanligen uppräknas i kansliet, samt för dem som bidrar till domkyrkans fabrica eller utsmyckning, ifråga om vilka kyrkan nästan helt plundrats. Suppliken beviljas med 1 års och 40 dagars avlat av B. Därefter följer:

(Överkorsad) supplik om avlat då supplikanten själv förrättar visitation i sitt stift och i andra fall då han eller någon annan predikar vid kyrkans stationsgudstjänster och på festdagar.

Supplik angående löfte om full syndaförlåtelse i dödsstunden för följande personer: Kaniken Nils Tomasson i Uppsala, kaniken Magnus Tyrgilsson i Uppsala, myntmästaren Bernhard i Stockholm med hustru och Nils Strake med hustru. Suppliken beviljas av B.

Supplik för riddaren Karl Ulfsson (av Tofta), svenske kungens rådsherre, om tillstånd att när som helst, även under interdikt, låta fira och höra gudstjänst med hustru och tjänare så ofta som det synes dem lämpligt, med hänsyn tagen till kapitlet "Alma mater" (i kanoniska rättens Liber sextus). Suppliken beviljas av B.

Vidare biskopens supplik om provision av följande personer:

Johan Holmstensson, klerk i Uppsala stift och baccalaureus in artibus, beträffande kanonikat och prebenda i Strängnäs domkyrka – vars årliga avkastning ej överstiger 20 floriner – vilka hade blivit lediga genom att Johan Petersson, kanik och prebendat i samma kyrka, providerats med annat kanonikat och prebenda i Strängnäs domkyrka. Provisionen ska inte hindras av att påven beviljat Johan Holmstensson expektans på en prebenda i Västerås domkyrka. Suppliken beviljas av B.

Ingevald Bengtsson, klerk i Västerås stift som saknar kyrklig tjänst, beträffande kanonikat med expektans på ledig högre prebenda i Västerås domkyrka. Suppliken beviljas av B.

Henrik Henriksson, präst i Linköpings stift, beträffande kanonikat med expektans på ledig prebenda i Linköpings domkyrka. Hinder ska ej utgöras av sockenkyrkan i "Hogheby" (se not 3), vars årliga avkastning inte överstiger 20 floriner. Suppliken beviljas av B.

Lars Petersson, präst i Uppsala stift, beträffande ledigt beneficium med eller utan själavård under ärkebiskopens, domprostens, dekanens, domkapitlets och enskilda kanikers gemensamma eller separata tillsättningsrätt vid Uppsala domkyrka. Suppliken beviljas av B.

(Överkorsad) supplik om att ge supplikanten myndighet att ge dispens åt sex personer – vilka tidigare erhållit dispens av påvestolen för att kunna vigas till alla högre vigningsgrader och erhålla ett kyrkligt beneficium – för att dessa personer ska kunna byta ut två likvärdiga beneficiar mot andra.

Avskrift i hs C 15, fol. 137v–138r, Uppsala universitetsbibliotek.

SDHK nr 11528.

Regest: Celsus Bullarium (1782), s. 143, nr 25–26.

Om Hartlev Hartlevsson se G. Ekström, Västerås stifts herdaminne I:1 (1939), s. 95–104. Angående hans vistelse i Rom vid den aktuella tiden och beviljandet av supplikerna, se Y. Brilioth, Svensk kyrka, kungadöme och påvemakt 1363–1414 (1925), s. 129–131.

Angående Nils Tomasson se B. Hedberg, Uppsala stifts herdaminne IV:1 (2007), s. 402–403; om Magnus Tyrgilsson se G. Dahlbäck, Uppsala domkyrkas godsinnehav (1977), s. 92; om Johan Holmstensson se Ekström, a.a., s. 515, och M. Collmar, Strängnäs stifts herdaminne I (1977), s. 205; om Ingevald Bengtsson se Ekström, a.a., s. 676; om Henrik Henriksson se B. Olsson, Kalmar stifts herdaminne 3 (1948), s. 114; om myntmästaren i Stockholm Bernhard van Roderlo, se DS nr 10064 nedan.

De överkorsade supplikerna har sannolikt inte beviljats.

Om supplikerna se Brilioth, a.a., s. 368.

Angående pävliga signaturer i form av en bokstav, i detta fall Urban VI (Bartolomeo Prignano) med bokstaven B, se E. von Otenthal, Regulae Cancellariae Apostolicae (1888, nytryck 1968), s. VIII.

Supplicat · *sanctitati · vestre* · humilis creatura vestra Hartleuus · episcopus Arosiensis · quatenus ecclesiam Arosiensem in festis in cancellaria nominari consuetis visitantibus necnon eis, qui pro fabrica vel ornamentis ecclesie, quibus est quasi totaliter spoliata, manus porrexerint adiutrices, indulgenciam [...] ^a annorum et totidem quadragenas ^b de iniunctis eis penitencijs dignemini misericorditer relaxare · Ffiat de anno et quadragena · B ·

^cJtem, cum ipse in sua diocesi · visitacionis officium exercuerit et cum alibi in stationibus ¹ ecclesie et festis predicauerit · vel per alium fuerit predicatum, indulgenciam [...] ^d annorum et totidem quadragenarum dignemini misericorditer elargiri. ^c

Jtem infrascriptis personis plenam indulgenciam semel dumtaxat in mortis articulo dignemini concedere, vt in forma · Primo Nicolao Thome canonico Vpsalensi · Magno Thyrgilson ^e canonico Vpsalensi · Bernardo monetario Stocholmis cum vxore, Nicolao Strake cum vxore · Ffiat B ·

Jtem dignetur · *sanctitas · vestra* · deuoto v[est]ro ^f Karulo Wlsson ^g militi et conciliario regis Swecie concedere, quod omni tempore ac eciam tempore interdicti cum · vxore et familiaribus · seruata tamen forma capituli ²-Alma mater ² possit coram se facere celebrare diuina et audire, quociens eis videbitur expedire / Fiat B ·

Jtem supplicat ^h · jdem vt prius, quatenus infrascriptis personis gratiam facientes specialem eisdem, prout et vbi inferius in supplicacionibus continetur, dignemini misericorditer prouidere · Primo.

Jtem Johanni Holmstani clerico Vpsalensis diocesis bachalario ⁱ in artibus de canonicatu et prebenda ecclesie Strengenensis vacantibus ex eo quod Johanni Petri canonico prebendato eiusdem ecclesie de alijs canonicatu et prebenda ipsius dicte ecclesie Strengenensis a · *sanctitate · vestra* · | misericorditer est prouisum, cuius fructus et cetera · xx florenorum valorem annum non excedunt, dignemini misericorditer prouidere · non obstante · gracia sub expectatione prebende in ecclesia Arosiensi per · eandem · *sanctitatem · vestram* · sibi facta ^k cum ceteris · non obstantibus et clausulis oportunis ac executoribus, ut in forma · Ffiat · B ·

Jtem Ingeualdo Benedicti clerico Arosiensis diocesis nullum beneficium ecclesiasticum assecuto de canonicatu sub expectatione maioris prebende ecclesie Arosiensis · vacantis · vel vacature dignemini misericorditer prouidere cum ceteris non obstantibus ¹ et cetera, vt in forma · Fiat B ·

Jtem Hinrico ^m Hinrici presbitero Lincopensis diocesis de canonicatu sub ⁿ expectatione prebende vacantis vel vacature in ecclesia Lincopensi dignemini misericorditer prouidere, non obstante ecclesia parrochiali Hogheby ³, cuius fructus et cetera · xx · florenorum valorem annum non excedunt, cum ceteris non obstantibus · vt in forma · Ffiat B ·

Jtem Laurencio Petri presbitero Vpsalensis diocesis de beneficio curato vel non curato · vacante vel vacaturo spectante ad collacionem archiepiscopi, prepositi, decani, capituli singulorumque canonicorum ecclesie Vpsalensis communiter vel diuisim cum omnibus non obstantibus, vt in forma · Fiat · B ·

^oJtem ^p supplicat · *sanctitati · vestre* · jdem vt prius, quatenus eidem dignemini plenam auctoritatem concedere, vt cum sex personis, quibus alias per sedem apostolicam · vt ad omnes sacros ordines promoueri et vnum beneficium ecclesiasticum obtinere valeant, dis-

pensatum fuerat, vt duo beneficia compatible et ea ex causa permutacionis uel alias simpliciter dimittere et loco dimissorum alia recipere et retinere licite possint · possit dispensare.^o

Datum Rome apud Sanctum Petrum pridie nonas Octobris anno secundo.^q

^a Lakun motsvarande 3–4 skrivtecken. ^b Så ms för väntat quadragenarum (jfr samma formulär i följande stycke i texten). ^{c-c} Texten överkorsad. ^d Lakun motsvarande 3–4 skrivtecken. ^e Bokstaven n efter rättelse från i. ^f vro utan förkortningstecken. ^g Så ms. ^h Bokstaven s efter rättelse. ⁱ D.v.s. baccalaureo. ^j Härefter bläckfläck. ^k factam ms. ^l Härefter vt in forma överstruket. ^m Härefter bokstav (sannolikt l, jfr Lincopensis) överstruken. ⁿ Bokstaven b efter rättelse. ^{o-o} Texten överkorsad. ^p Cum commissis examinis ad partes rubrik över texten, med innebörden att ärendet ska prövas i hemlandet (om uttrycket, jfr E. Nygren i inl. till *Svenskt Diplomatarium*, band 6, 1959, s. XVI). ^q Härunder två rader med följande text: Registrata Franciscus de Montegrani, registrata Sest(...), registrata secundo libro folio viij; därunder Rotulus episcopi Arosiensis de regno Swecie.

¹ För ordet med betydelsen 'stationsgudstjänst' se GMLS: statio 2. ²⁻² Se *Corpus iuris canonici* (ed. Friedberg, 1879), vol. 2, sp. 1106–1107 (Lib. Sext. V, tit. XI "De sententia excommunicationis, suspensionis et interdicti", cap. 24). Jfr även DS nr 9935 med not 1–1. ³ Avser möjligen Högby i Göstrings hd eller Högby i Åkerbo hd. Annorlunda Brilioth, a.a., s. 368, som på oklara grunder föreslår Hagby i (S.) Möre hd; jfr även Olsson, a.a., s. 114. Ej excerpterat i OAU.

10041

1379 oktober 15

Peterskyrkan i Rom

Påven Urban (VI) tillskriver ärkebiskop Birger (Gregersson) i Uppsala. Eftersom synderna utbreder sig, prästernas oaktsamhet växer och genom detta även folkets ogudaktighet på grund av underlåtenhet att hålla koncilium, befäller påven ärkebiskopen att så snabbt som möjligt sammankalla ett provinsialkoncilium. På konciliet ska man diskutera en lämplig lösning på schismen som för närvarande råder i världen och annat som är till gagn för kyrkorna, klostren, prästerskapet och folket. Ärkebiskopen ombeds att rapportera till påven om det som behandlats på mötet.

Orig. på perg. (51,3 x 30,8 cm, uppveck 12,2 cm; 11 rader), Sv. Riksarkivet.

SDHK nr 11529.

Tryckt: Celses Bullarium (1782), s. 142, nr 20.

Regest: RPB nr 1453.

Om brevet se Y. Brilioth, *Svensk kyrka, kungadöme och påvemakt 1363–1414* (1925), s. 87 med not 1.

Urbanus episcopus seruus seruorum Dei · venerabili fratri Bergero archiepiscopo Vpsalensi · salutem et apostolicam / benedictionem. Quia omissa continuacione conciliorum, que antiqui patres solcite obseruare solebant / pullulant uicia / crescit insolencia cleri / et ^aper consequens^a indeuocio populi / cultus diuinus minuitur / irrogantur a laicis clero grauamina / et in temporalibus^b bonis ad obsequium deputatis diuinum sentitur non modicum detrimentum / Optantes igitur, quod tantis malis^c in tua prouincia per salubrem tuam et tuorum conprouincialium fratrum prouidenciam occurratur / fraternitatem tuam requirimus et hortamur^d attente per apostolica tibi scripta mandantes / quatinus concilium tue prouincie, in quo de hijs, que pro laude Dei et remedio oportuno obuiatiuo^l scismatis / quod de presenti uiget in mundo / ac utilitate ecclesiarum et piorum locorum / necnon cleri et populi fuerint utilia, prouida examinacione tractetur et prouideatur / ^equam cito^e comode^f poteris studeas con-